

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (andra avdelningen)
den 6 mars 2003 *

I de förenade målen T-61/00 och T-62/00,

Associazione Produttori Olivicoli Laziali (APOL),

Associazione Italiana Produttori Olivicoli (AIPO),

Rom, företrädda av advokaterna E. Cappelli, P. de Caterini, F. Lepri och R. Vaccarella, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av C. Cattabriga, i egenskap av ombud, biträdd av advokaten M. Moretto, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: italienska.

angående en talan om,

- i mål T-61/00, ogiltigförklaring av kommissionens beslut K (1999) 4561 av den 14 december 1999 om upphävande av det finansiella stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket som beviljats sökanden genom kommissionens beslut K (84) 1100/293 av den 20 december 1984,

- i mål T-62/00, ogiltigförklaring av kommissionens beslut K (1999) 4559 av den 14 december 1999 om upphävande av det finansiella stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket som beviljats sökanden genom kommissionens beslut K (84) 500/213 av den 29 juni 1984,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (andra avdelningen)

sammansatt av ordföranden R.M. Moura Ramos, samt domarna J. Pirrung och A.W.H. Meij,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 11 september 2002,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

- 1 I artiklarna 1 och 2 i rådets förordning (EEG) nr 355/77 av den 15 februari 1977 om gemensamma åtgärder för förbättring av villkoren för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter (EGT L 51, s. 1), i ändrad lydelse, föreskrivs att kommissionen kan bevilja stöd för gemensamma åtgärder från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (nedan kallad EUGFJ), utvecklingssektionen, genom att finansiera projekt inom ramen för särskilda program som dessförinnan utarbetats av medlemsstaterna och godkänts av kommissionen och som avser utveckling eller rationalisering av behandling, bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter.

- 2 I artikel 3.1 i förordning nr 355/77 föreskrivs bland annat att programmen åtminstone skall innehålla uppgifter om utgångsläget och de tendenser som kan utläsas därav, i synnerhet vad gäller villkoren för behandling och saluföring av sådana jordbruksprodukter programmet omfattar, och särskilt de berörda företagens nuvarande kapaciteter.

3 Artikel 7.1 i förordning nr 355/77 har följande lydelse:

”1. Projekten avser saluföring av sådana produkter som anges i bilaga II till fördraget eller framställning av sådana bearbetade produkter som anges i nämnda bilaga.”

4 I artikel 9.1 i förordning nr 355/77 föreskrivs följande:

”1. Projekten skall bidra till att förbättra villkoren för framställning av basprodukter inom de berörda jordbrukssektorerna och i synnerhet säkerställa att basvaruproducenter inom jordbruket på ett lämpligt och varaktigt sätt får ta del av de ekonomiska fördelar som projekten genererar.”

5 I artikel 10 i förordning nr 355/77 i dess ursprungliga lydelse som var tillämplig när de aktuella stöden beviljades föreskrivs följande:

”Projektet skall

...

b) ge tillräckliga garantier med avseende på deras lönsamhet,

c) bidra till att den strukturförbättring som eftersträvas med programmen ger en varaktig ekonomisk effekt.”

6 Enligt artikel 17.2 b i förordning nr 355/77 skall den medlemsstat på vars territorium projektet skall genomföras bidra med minst fem procent av investeringskostnaderna för varje projekt.

7 Artikel 19.2 i nämnda förordning föreskrivs följande:

”Under den tidsperiod då [EUGFJ] är inblandad skall den myndighet eller det organ som i detta syfte utsetts av den berörda medlemsstaten till kommissionen på dennas anmodan översända allt bevismaterial och alla handlingar av vilka det framgår att de finansiella eller andra villkor som har fastslagits för varje projekt är uppfyllda. Kommissionen kan vid behov genomföra en kontroll på plats.

Efter att ha hört [EUGFJ:s] kommitté om de finansiella aspekterna kan kommissionen besluta att stödet från [EUGFJ] skall suspenderas, reduceras eller upphävas enligt de förfaranden som avses i artikel 22

— om projektet inte genomförs som planerat, eller

— om vissa av de fastställda villkoren inte är uppfyllda...”

- 8 Den 24 juni 1988 antog rådet förordning (EEG) nr 2052/88 om strukturfondernas uppgifter och effektivitet och om samordningen av deras verksamhet dels inbördes, dels med Europeiska investeringsbankens och andra befintliga finansieringsorgans verksamhet (EGT L 185, s. 9).
- 9 Med stöd av denna förordning antog rådet förordning (EEG) nr 4253/88 av den 19 december 1988 om tillämpningsföreskrifter för förordning (EEG) nr 2052/88 vad gäller samordningen av de olika strukturfondernas verksamhet dels inbördes, dels med Europeiska investeringsbankens och andra befintliga finansieringsorgans verksamheter (EGT L 374, s. 1). Denna förordning trädde i kraft den 1 januari 1989, vilket framgår av dess artikel 34, och ändrades genom rådets förordning (EEG) nr 2082/93 av den 20 juli 1993 (EGT L 193, s. 20; svensk specialutgåva, område 14, volym 1, s. 30).
- 10 I artikel 24 i förordning nr 4253/88 i ändrad lydelse, som har rubriken ”Reduktion, suspension och upphävande av stöd”, föreskrivs följande:

”1. Om en verksamhet eller åtgärd inte förefaller berättigad till vare sig en del av eller hela det tilldelade stödet skall kommissionen genomföra en lämplig granskning av fallet...

2. Efter granskningen får kommissionen reducera eller suspendera stödet till den berörda verksamheten eller åtgärden om granskningen visar någon överträdelse eller väsentlig förändring som påverkar villkoren för att genomföra verksamheten eller åtgärden och för vilken man inte ansökt om kommissionens godkännande.

3. Varje belopp som erhållits felaktigt och återtas skall återbetalas till kommissionen. Dröjsmålsränta skall tas ut på belopp som inte återbetalas i enlighet med bestämmelserna i finansförordningen och i enlighet med de förfaranden som fastställs av kommissionen enligt det förfarande som avses i avdelning VIII.”

- 11 Genom rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna (EGT L 161, s. 1) upphävdes bland annat förordning nr 4253/88, samtidigt som övergångsbestämmelser fastställdes. Artikel 52.1 i förordning nr 1260/99 har följande lydelse:

”Denna förordning skall inte påverka vare sig fullföljande eller ändring, inklusive helt eller delvis upphävande, av en stödform som rådet eller kommissionen har godkänt på grundval av förordningarna (EEG) nr 2052/88 och (EEG) nr 4253/88 och varje annan lagstiftning som är tillämplig på denna stödåtgärd den 31 december 1999.”

- 12 I artikel 1 i kommissionens förordning (EEG) nr 219/78 av den 13 januari 1978 om ansökningar om stöd ur Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket, utvecklingssektionen, för projekt som avser förbättring av villkoren för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter (EGT L 35, s. 10) föreskrivs att ”en ansökan om stöd från EUGFJ, utvecklingssektionen, till projekt i syfte att förbättra villkoren för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter skall innehålla de uppgifter och handlingar som anges i bilagorna till denna förordning”. Dessa bilagor innehåller bland annat standardformulär som stödsökande skall fylla i. Enligt punkt 4.6 i bilaga B till förordning nr 219/78 skall sökandena uppge ”antalet befintliga anläggningar av samma typ, utöver stödsökandens, i odlingsområdet och i angränsande områden (med uppgift om deras kapacitet och placering)”.
- 13 Enligt artikel 2 i kommissionens förordning (EEG) nr 2515/85 av den 23 juli 1985 om ansökan om stöd från EUGFJ:s utvecklingssektion till projekt i syfte att

förbättra villkoren för bearbetning och saluföring av jordbruks- och fiskeriprodukter (EGT L 243, s. 1) ”upphör förordning (EEG) nr 219/78 att gälla den 1 september 1985” men ”ansökningar adresserade till EUGFJ som har lämnats in till en behörig nationell myndighet före den 15 oktober 1985 skall emellertid prövas i enlighet med de förfaranden som avses i nämnda förordning”.

Bakgrund

Mål T-61/00

- 14 Genom beslut K (84) 1100/293 av den 20 december 1994 (nedan kallat det första stödbeslutet) beviljade kommissionen Associazione Produttori Olivicoli Laziali (APOL) ett finansiellt stöd på 2 064 070 000 italienska lire (ITL) för uppförande av en anläggning för lagring, förpackning och saluföring av olivolja i Supino kommun i Regione Lazio (regionen Latium, Italien). Det framgår av stödbeslutet att gemenskapen inte skulle bidra med mer än 50 procent av den totala investeringskostnaden som var beräknad till 4 181 900 000 ITL, varför det ankom på stödmottagaren att erlægga återstoden med egna medel eller med lån tagna för ändamålet. Genom dekret av den 17 september 1986 beviljade Regione Lazio APOL ett bidrag på 986 660 000 ITL för projektet i fråga.

- 15 Efter det att arbetena hade färdigställts i november 1988 och de italienska myndigheterna hade kontrollerat fullgörandet av dem, utbetalade kommissionen och Regione Lazio sina respektive bidrag till APOL.

- 16 Enligt APOL visade det sig svårt att ta anläggningarna i Supino i bruk till rimliga kostnader. APOL har dock gjort gällande att det periodvis förekom viss verksamhet i dessa anläggningar från och med olivoljeregleringsåret 1991/1992.
- 17 Den 1 augusti 1994 grundade APOL och bolaget Frantoio Oleario Umbro, som sysslade med bearbetning och saluföring av oljor (nedan kallat FOU), ett förvaltningsföretag. Detta företag fick namnet Produttori Agricoli Associati (nedan kallat PAA) och bildades med stöd av ett avtal som APOL och FOU ingick den 20 juni 1994. PAA hade enligt detta avtal beretts fri tillgång till den tappningsanläggning som fanns i Supino, medan bolaget under en nioårsperiod fick hyra övrig utrustning belägen i Supino till en symbolisk summa. FOU gav på motsvarande sätt PAA fri tillgång till en olivpress.
- 18 I maj 1995 överlät APOL 44 procent av sina andelar i PAA till Associazione Italiana Produttori Olivicoli (AIPO).
- 19 APOL väckte, vid ett flertal tillfällen under år 1995, talan mot FOU och mot PAA:s styrelseledamot vid italienska domstolar och yrkade att dessa på grund av de allvarliga administrativa oegentligheter som förekommit i förvaltningen av PAA skulle avsätta PAA:s styrelseledamot och utse en konkursförvaltare. Genom beslut av den 20 maj 1996 avsatte Tribunale di Frosinone (domstolen i Frosinone) PAA:s styrelse och utsåg en konkursförvaltare i dess ställe.
- 20 I april månad 1996 överlämnade det italienska jordbruks-, livsmedels- och skogsministeriet (nedan kallad MIRAAF) en kopia till kommissionen av en rapport av den 23 mars 1996, avseende en granskning som de behöriga regionala tjänstemännen genomförde i juli 1994, av vilken det framgår att det inte bedrevs

någon verksamhet i anläggningen i Supino eller att den verksamhet som bedrevs åtminstone var otillräcklig. Efter denna rapport informerade kommissionen såväl APOL som de italienska myndigheterna, genom en skrivelse av den 22 januari 1997, om sin avsikt att inleda ett förfarande om upphävande av stöd i enlighet med artikel 24 i förordning nr 4253/88 och anmodade dem att inkomma med yttranden.

- 21 APOL angav i sitt svar av den 11 februari 1997 att bolagets brist på verksamhet berodde på tvisterna med PAA och på att maskiner i Supino-anläggningen hade belagts med kvarstad. I skrivelse av den 10 mars 1997 anmodade Regione Lazio kommissionen att ompröva sitt beslut att inleda ett förfarande om upphävande av stöd, eftersom den ansåg att det fanns en möjlighet att APOL:s anläggningar, som delvis finansierats med hjälp av stöd, åter skulle kunna tas i bruk och användas på ett effektivt och tillfredsställande sätt. I skrivelse av den 11 april till kommissionen anslöt sig MIRAAF till denna uppfattning. Till följd av dessa yttranden beslutade kommissionen att inte fullfölja förfarandet om upphävande av stöd.
- 22 Därefter konstaterade PAA:s konkursförvaltare att tappningsanläggningen i Supino hade försvunnit. Den 2 augusti 1997 ansökte APOL vid Tribunale di Frosinone om att PAA skulle försättas i konkurs.
- 23 Genom skrivelse av den 27 februari 1998 informerade Regione Lazio kommissionen om att det vid en kontroll den 23 februari samma år hade framkommit att anläggningen efter nio år ännu inte hade tagits i bruk och att utrustningen till tappningsanläggningen som inköpts med hjälp av stödpengar inte fanns kvar i anläggningen. Regione Lazio preciserade även att den med hänsyn till dessa omständigheter avsåg att upphäva det nationella stödet.
- 24 Genom beslut nr 4881 av den 13 mars från Assessorato Sviluppo del Sistema Agricolo e del Mondo Rurale — Settore decentrato dell' agricoltura di Frosinone

(organ med ansvar för utveckling av jordbruksmetoder och landsbygd, lokal avdelning i Frosinone) upphävdes det nationella stödet. Giunta Regionale del Lazio (fullmäktige i regionen Latium) fastställde detta beslut genom beslut nr 1205 av den 31 mars 1998. APOL väckte talan om ogiltigförklaring av dessa två rättsakter och yrkade samtidigt om uppskov med verkställigheten. Genom dom av den 22 september 1998 ogillade Consiglio di Stato (högsta förvaltningsdomstolen) yrkandet om uppskov med verkställigheten. Sakfrågan var fortfarande föremål för prövning när förevarande talan väcktes.

- 25 Den 30 juni 1998 beslutade Giudice per le indagini preliminari presso la Pretura circondariale di Frosinone (förundersökningsdomare vid Pretura circondariale di Frosinone) att inom ramen för tvisten med PAA belägga maskiner i anläggningen i Supino med kvarstad.
- 26 Genom meddelande av den 23 mars 1999 informerade kommissionen APOL och de italienska myndigheterna om sin avsikt att inleda ett sådant förfarande som avses i artikel 24 i förordning nr 4253/88 och anmodade dem att inkomma med sina yttranden. Enligt kommissionen hade projektet bara genomförts med avseende på en i det närmaste obefintlig mängd olivolja. Kommissionen ansåg att projektet i fråga inte hade genomförts som planerat i den mening som avses i artikel 19.2 i förordning nr 355/77, att det inte hade gett en varaktig ekonomisk effekt i den mening som avses i artikel 10 c i denna förordning och slutligen att gemenskapsstöd enligt artikel 17.2 b i samma förordning endast beviljas under förutsättning att medlemsstaten bidrar till finansieringen med minst 5 procent. Kommissionen angav att dessa omständigheter mycket väl kunde utgöra sådana överträdelser eller väsentliga förändringar som avses i artikel 24.2 i förordning nr 4253/88.
- 27 I skrivelser av den 22 april och den 14 maj 1999 till kommissionen bekräftade Regione Lazio och MIRAAF de viktigaste av de omständigheter som anges i kommissionens meddelande.

- 28 I skrivelse av den 7 maj 1999 bemötte APOL kommissionens anmärkningar.
- 29 Den 21 juni 1999 försatte Tribunale di Frosinone PAA i konkurs. Den 21 oktober 1999 återställdes maskinerna till APOL.
- 30 Den 14 december 1999 antog kommissionen beslut K (1999) 4561 om upphävande av det stöd som beviljats APOL (nedan kallat det omtvistade beslutet I).
- 31 Av det omtvistade beslutet I framgår i huvudsak att ”det inte sedan projektet genomfördes år 1988 har bedrivits någon affärsmässig verksamhet av betydelse i förhållande till de gemenskapsstöd och nationella stöd som har beviljats”, att projektet följaktligen inte gett någon varaktig ekonomisk effekt i den mening som avses i artikel 10 c i förordning nr 355/77 och att det således inte har genomförts som planerat i den mening som avses i artikel 19.2 i samma förordning. Det framgår även av beslutet att Regione Lazio hade upphävt det stöd som APOL beviljats, vilket innebar att villkoret i artikel 17.2 b i förordning nr 355/77, enligt vilket gemenskapsstöd endast beviljas under förutsättning att medlemsstaten bidrar med minst 5 procent, inte längre var uppfyllt i det aktuella fallet. Genom detta beslut upphävs därför stödet samtidigt som de belopp som utbetalats för projektet återkrävs med stöd av artikel 24.3 i förordning nr 4253/88.

Mål T-62/00

- 32 Genom beslut K (84) 500/213 av den 29 juni 1984 (nedan kallad det andra stödbeslutet), i ändrad lydelse enligt beslut K (85) 2019/6 av den 6 december 1985

och beslut K (89) 197/14 av den 6 februari 1989 beviljade kommissionen med tillämpning av förordning nr 355/77 AIPO ett finansiellt stöd på 6 369 260 000 ITL för uppförande av tre anläggningar för lagring, förpackning och saluföring av olivolja i kommunerna Castri (Lecce), Eboli (Salerno) och San Lorenzo (Reggio Calabria). Projektet skulle bland annat främja en rationalisering av processen för beredning av olivoljeprodukter och förbättra dels de aktuella produkternas kvalitet, utseende och förpackning, dels de gemensamma försäljningsvillkoren.

33 Genom beslut av den 28 juli 1987, av den 30 december 1988 och av den 10 november 1989 beviljade MIRAAF ytterligare stöd till AIPO.

34 Sedan arbetena hade färdigställts den 26 oktober 1989 och de italienska myndigheterna hade kontrollerat fullgörandet av dem, utbetalade kommissionen och de behöriga nationella myndigheterna sina respektive bidrag till AIPO.

35 I skrivelse av den 13 november 1993 informerade MIRAAF kommissionen om att AIPO, efter en utredning av domstolen i Reggio Calabria om eventuella bedrägerier vid användningen av gemenskapsstöd för uppförande av anläggningen i San Lorenzo, hade medgett att de tre anläggningarna aldrig hade tagits i bruk.

36 Denna utredning ledde till att Giudice per le indagini preliminari du Tribunale di Reggio Calabria (förundersökningsdomaren vid domstolen i Reggio Calabria) beslutade att ställa flera personer som infiltrerat AIPO inför rätta för organiserad brottslighet, trolöshet mot huvudman, förfalskning och förskingring av statliga medel.

- 37 Kommissionen beslutade således att utföra en kontroll på plats för att bedöma de tre anläggningarnas aktuella skick. Det framgår av rapporten från denna kontroll, som ägde rum mellan den 24—28 januari 1994, att anläggningarna aldrig hade använts, att de var dåligt underhållna och att arbetena till viss del inte överensstämde med projektet. Det framgår särskilt av denna rapport att oljereservoarerna inte hade anslutits till tappningsanläggningarna och att systemet med polyurenisation av kväve som är nödvändigt för konserveringen av produkten inte hade färdigställts i någon av anläggningarna, att laboratorieutrustningen stod ouppackad, att byggnaderna och behållarna var i ett bedrövligt skick (fuktiga och rostiga) och att infartsvägarna till dessa anläggningar inte var asfalterade. Trots att de externa oljereservoarerna enligt det ursprungliga projektet skulle byggas i stål och kolförlasas invändigt i samtliga tre anläggningar var dessutom hälften av de externa oljereservoarerna byggda i rostfritt stål och hälften i vanligt stål utan förglasning. Vidare hade det konstaterats att delar av bokföringen avseende samtliga tre anläggningar saknades. Enligt rapporten framkom slutligen vid denna kontroll att de externa reservoarerna vid anläggningen i San Lorenzo var skadade och att de luftkompressorerna som skulle installeras i anläggningen i Castri inte fanns på plats.
- 38 Den 23 mars 1994 informerade kommissionen AIPO om att den hade inlett ett förfarande för upphävande av stöd. Kommissionen anmodade därefter såväl AIPO som de behöriga nationella myndigheterna att inkomma med sina yttranden.
- 39 I yttrande av den 18 maj 1994 bemötte AIPO kommissionens olika anmärkningar. I detta yttrande angav AIPO att de aktuella anläggningarna inte hade tagits i bruk på grund av oförutsedda händelser som företaget inte rårde över och som utgjordes av dels ekonomiska svårigheter, dels förseningar i det administrativa förfarandet för byggförberedande åtgärder på vissa platser. Beträffande underhållet av byggnader angav AIPO att det med hjälp av fakturor kunde bevisa att nödvändigt underhåll hade utförts och att anläggningarnas dåliga skick inte nödvändigtvis påverkar deras funktion. Vidare påstod AIPO att enbart anläggningen i San Lorenzo saknade anslutning mellan oljereservoarer och tappnings-

anläggning och att utrustningen trots allt hade köpts in. AIPO påstod också att det var för att skydda laboratorieutrustningen som den inte hade installerats i de olika anläggningarna och att det bara var anläggningen Eboli som hade drabbats av vattenskador, som numera är avhjälpna, och som uppkommit i samband med kraftiga oväder ett par dagar före kommissionens kontroll. AIPO hävdade dessutom med stöd av fotografier att infartsvägarna till anläggningarna i Castri och Eboli var farbara. Slutligen tillades att systemet med polyurenisation av kväve faktiskt var installerat och att man i stället för kolförglasade reservoarer hade övergått till att använda rostfria, vilket innebar en kvalitetsförbättring. AIPO yrkade följaktligen att förfarandet skulle vilandeförklaras genom att försäkra att syftet med projektet skulle uppnås och upprättade en handlingsplan härför.

40 Efter viss skriftväxling, av vilken det enligt sökanden framgår att AIPO hade garanterat att de tre anläggningarna skulle tas i bruk från och med olivoljeregleringsåret 1995/1996 och att projektets syften skulle uppnås i enlighet med de mål som avses i artiklarna 9 och 10 i förordning nr 355/77, beslutade kommissionen den 25 juli 1996 att vilandeförklara förfarandet för upphävande av stöd men krävde samtidigt att få information om alla framsteg i handlingsplanen för de tre anläggningarnas ibruktagande.

41 Kommissionen ålade även Agenzia per i controlli e le azioni comunitarie nel quadro del regime di aiuto all'olio di oliva (organ med ansvar för kontrollen av rätten till stöd inom ramen för stödprogram inom olivoljesektorn, nedan kallad Agecontrol) att ta fram ytterligare uppgifter om villkoren för olivoljesektorn i de berörda regionerna. I skrivelser av den 14 april 1997 och den 25 november 1998 upplyste Agecontrol kommissionen om att det vid tidpunkten för AIPO:s ansökan redan fanns sådana förpacknings- och lagringsanläggningar som avses i AIPO:s stödansökan i Regione Campania (Kampanien), Regione Puglia (Apulien) och Regione Calabria (Kalabrien). Det framgår vidare av Agecontrols uppgifter att anläggningarna i Castri och Eboli var de enda av de tre anläggningarna som hade haft någon verksamhet efter 1996, eftersom dessa hade utrustats med olivpressar.

- 42 Kommissionen beslutade därför att återuppta förfarandet för upphävande av stöd. I skrivelse av den 15 april 1999 informerade kommissionen de behöriga italienska myndigheterna och AIPO om skälen för sitt beslut att återuppta förfarandet. I denna skrivelse erinrades först och främst om de förhållanden som anges i skrivelsen av den 23 mars 1994, det vill säga att det inte bedrevs någon verksamhet i de finansierade anläggningarna och att de uppförda anläggningarna inte överensstämde med de planerade. Enligt kommissionen hade det konstaterats att anläggningen i San Lorenzo ännu inte hade tagits i bruk och att den verksamhet som hade bedrivits i de två övriga anläggningarna efter år 1996 hade bestått av pressning av oliver, vilket inte ingick i projektet. Enligt kommissionen hade AIPO dessutom, i punkt 4.6 i det frågeformulär som bifogats ansökan, lämnat felaktiga uppgifter om antalet befintliga strukturer för förpackning av olivolja. Kommissionen konstaterade slutligen att AIPO inte hade inkommit med några ekonomiska resultatrapporter i den mening som avses i artikel 20.1 i förordning nr 355/77. De italienska myndigheterna och AIPO anmodades att yttra sig över beslutet att återuppta förfarandet.
- 43 AIPO inkom med sitt yttrande till kommissionen den 1 juni 1999. AIPO motsatte sig beslutet att återuppta förfarandet av det skälet att kommissionen borde ha gett bolaget tid att genomföra handlingsplanen för de tre anläggningarnas ibruktagande som kommissionen hade godkänt den 25 juli 1996. Och när det gäller bristen på verksamhet och det förhållandet att anläggningarna inte överensstämde med dem som ursprungligen skulle uppföras enligt projektet, upprepade AIPO i huvudsak sina synpunkter från den 18 maj 1994. Dessutom förklarade AIPO att bristen på verksamhet i anläggningen i San Lorenzo berodde på att kommunen inte hade byggt någon förbindelselänk mellan industriområdet och landsvägen och att syftet med pressningsverksamheten i de två övriga anläggningarna var att förmå jordbrukarna att börja använda dessa anläggningar. AIPO ansåg vidare att kravet på att avge ekonomiska resultatrapporter över verksamheten var uppfyllt, eftersom balansräkningen för räkenskapsåret 1997 hade sänts till MIRA AF. Slutligen angav AIPO att de uppgifter som krävdes i stödansökan enbart gällde de kooperativa strukturerna. Dessa skiljer sig från andra anläggningar, eftersom deras främsta uppgift är att tillvarata sina medlemsproducenters intressen. Uppgifterna i ansökan var därmed korrekta. Slutligen ansåg AIPO att det ankom på kommissionen att kontrollera antalet befintliga anläggningar och att det i vilket fall som helst, på kommissionens begäran, hade ingett en förteckning över samtliga tredjemansägda anläggningar i de berörda regionerna.

- 44 Den 13 juli 1999 inkom MIRAAF med sitt yttrande till kommissionen. Till detta bifogade MIRAAF en rapport av den 9 juni 1999 som upprättats av Comando dei Carabinieri tutela norme comunitarie e agroalimentari (myndighet med uppgift att tillse att gemenskaps- och livsmedelsföreskrifter efterlevs) efter en kontroll den 26 april 1999. Dessa handlingar bekräftade framför allt att den verksamhet som bedrevs i de berörda anläggningarna inte överensstämde med projektet.
- 45 Den 14 december 1999 antog kommissionen beslut K (1999) 4559 (nedan kallat det omtvistade beslutet II) om upphävande av det stöd som beviljats AIPO genom det andra stödbeslutet.
- 46 I det omtvistade beslutet II anges i synnerhet att de synpunkter som AIPO lämnade den 18 maj 1994 och den 1 juni 1999 inom ramen för det administrativa förfarandet för upphävande av stöd inte innehåller några argument som vederlägger de viktigaste av de särskilda omständigheter som kommissionen har anfört. I beslutet har i huvudsak tre oegentligheter fastställts. För det första anges att uppgifterna i AIPO:s stödansökan tyder på att det skulle råda brist på strukturer för bearbetning av olivolja i de berörda regionerna, vilket har skapat en felaktig bild av såväl projektets ekonomiska underlag som nödvändigheten av att öka kapaciteten för förpackning och lagring av olivolja i dessa regioner. För det andra konstateras att vissa investeringar inte har genomförts i enlighet med det projekt som kommissionen godkänt. För det tredje anges att det inte vid någon av de tre anläggningarna har bedrivits någon affärsmässig verksamhet av betydelse som överensstämmer med projektet eller som står i rimlig proportion till de gemenskapsstöd och nationella stöd som har utbetalats. Genom detta beslut upphävs därför stödet samtidigt som de belopp som beviljats för projektet återkrävs.
- 47 Genom beslut av den 15 mars 2000 upphävdes även det nationella stödet som AIPO beviljats.

Förfarande

- 48 APOL och AIPO har, genom ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 20 mars 2000, väckt talan om ogiltigförklaring av de omtvistade besluten I respektive II.
- 49 Ordföranden på förstainstansrättens andra avdelning beslutade den 11 juli 2002 att förena målen T-61/00 och T-62/00 vad gäller det muntliga förfarandet.
- 50 Förstainstansrätten beslutade som åtgärder för processledning att anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor och att inkomma med vissa handlingar. Parterna anmodades särskilt att yttra sig om tillämpligheten av domstolens dom av den 24 januari 2002 i mål C-500/99 P, Conserve Italia mot kommissionen (REG 2002, s. I-867). Parterna svarade på de skriftliga frågorna. AIPO inkom med vissa handlingar.
- 51 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (andra avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet. Vid det offentliga sammanträdet den 11 september 2002 utvecklade parterna sin talan, svarade på frågor från förstainstansrätten och yttrade sig om ett beslut att eventuellt förena målen T-61/00 och T-62/00 vad gäller domen.
- 52 Målen förenades vad gäller domen i enlighet med artikel 50 i förstainstansrättens rättegångsregler.

Parternas yrkanden

Mål T-61/00

53 APOL har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara det omtvistade beslutet I, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

54 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan i sin helhet, och

— förplikta APOL att ersätta rättegångskostnaderna.

I mål T-62/00

55 AIPO har yrkat att förstainstansrätten skall

- ogiltigförklara det omtvistade beslutet II, och
- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

56 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

- ogilla talan i sin helhet, och
- förplikta AIPO att ersätta rättegångskostnaderna.

Prövning i sak

57 I mål T-61/00 har APOL anfört i huvudsak fyra grunder för att påvisa att det omtvistade beslutet I är rättsstridigt. Den första grunden avser åsidosättande av principen om force majeure. Den andra grunden avser åsidosättande av motiveringsskyldigheten. Den tredje grunden avser åsidosättande av proportionalitetsprincipen och den fjärde grunden avser felaktig tillämpning av artikel 17.2 b i förordning nr 355/77.

- 58 I mål T-62/00 har AIPO anfört i huvudsak fem grunder till stöd för sitt yrkande om ogiltigförklaring. Den första grunden avser åsidosättande av motiverings-skyldigheten. Den andra grunden avser felaktig rättstillämpning och oriktig bedömning. Den tredje grunden avser åsidosättande av principen om force majeure. Den fjärde grunden avser åsidosättande av proportionalitetsprincipen och den femte grunden avser åsidosättande av rätten till försvar.
- 59 De grunder som är gemensamma för båda målen skall prövas i ett sammanhang. Först skall grunden avseende åsidosättande av principen om force majeure prövas.

Åsidosättande av principen om force majeure

Parternas argument

Mål T-61/00

- 60 APOL har hävdad att kommissionen åsidosatte principen om force majeure när det omtvistade beslutet I antogs, eftersom den inte beaktade att händelser som utgjorde fall av force majeure hindrat företaget från att bedriva någon affärs-mässig verksamhet av betydelse i de stödfinansierade anläggningarna.
- 61 APOL har i det avseendet hävdad att det, åtminstone från den 20 maj 1996 då PAA:s styrelseledamot avsattes och ersattes av en konkursförvaltare, inte kunde ta några som helst initiativ beträffande de verksamheter som bedrevs i anlägg-

ningen i Supino. Dessa omständigheter gjorde att APOL hamnade i en situation av force majeure. Det följer av fast rättspraxis inom jordbruksområdet att begreppet force majeure betecknar främmande, onormala och oförutsebara omständigheter för den som åberopar detta tillstånd, vars följder trots iakttagande av all vederbörlig omsorg inte kunde undvikas (se bland annat dom av den 5 februari 1987 i mål 145/85, Denkavit, REG 1987, s. 565, punkt 11). APOL har i det avseendet hävdad att det alltid iakttagit vederbörlig omsorg och aldrig försummat att använda de lagliga medel som står till buds för att återfå förfoganderätten över sina anläggningar.

- 62 APOL har dessutom hävdad att den rättspraxis enligt vilken tredje mans beteende utgör en normal affärsrisk och inte ett fall av force majeure (domstolens dom av den 8 mars 1988 i mål 296/86, McNicholl, REG 1988, s. 1491, och av den 13 december 1979 i mål 42/79, Milch-, Fett- und Eierkontor, REG 1979, s. 3703) inte är tillämplig, eftersom den saknar likhet med det aktuella fallet. Det aktuella fallet av force majeure avser nämligen inte PAA:s styrelseledamots beteende, utan utgjordes av att det var omöjligt att ta några initiativ beträffande de verksamheter som bedrevs i anläggningarna på grund av åtgärder vidtagna av domstol.
- 63 Kommissionen har för det första erinrat om att det följer av fast rättspraxis och i synnerhet av domstolens dom i det ovannämnda målet McNicholl (punkt 11), att begreppet force majeure, även om det inte innebär en absolut omöjlighet, åtminstone kräver att den aktuella bristen på fullgörande beror på onormala och oförutsebara omständigheter för den som åberopar detta tillstånd, vars följder trots iakttagande av all vederbörlig omsorg inte kunde undvikas.
- 64 Kommissionen anser vidare att de aktuella händelserna har orsakats av interna problem i PAA och i synnerhet oegentligheter som dess enda styrelseledamot har gjort sig skyldig till. Kommissionen har dessutom anfört att APOL var en av PAA:s delägare. Enligt kommissionen kan de aktuella händelserna därför inte anses vara omständigheter som ligger utanför APOL:s kontroll.

Mål T-62/00

- 65 AIPO har hävdad att kommissionen, när den antog det omtvistade beslutet II, borde ha beaktat att bristen på verksamhet i de tre anläggningarna berodde på händelser som utgjorde fall av force majeure.
- 66 AIPO har hävdad att det fanns tre omständigheter som utgjorde fall av force majeure.
- 67 För det första drabbades AIPO av att varor som bolaget ansvarade för stals vilket innebar att det tvingades ersätta dessa till ett pris av 3,5 miljarder ITL. Enligt AIPO var denna stöld förödande för bolagets ekonomi. För det andra har AIPO hänvisat till den oförutsedda utvecklingen av produktions- och försäljningsvillkoren inom olivoljesektorn, vars negativa konsekvenser föranlett bolaget att se över samtliga villkor och metoder för lagring och förpackning av olivolja som ingick i projektet. AIPO har för det tredje blivit utsatt för organiserad brottslighet, vilket bekräftas av den pågående brottmålsprocessen, i vilken AIPO är målsägande, och som bland annat riktas mot personer som infiltrerat AIPO.
- 68 Enligt AIPO medgav kommissionen indirekt att det förelåg force majeure när den i juli 1996 beslutade att vilandeförklara förfarandet om upphävande av stöd.
- 69 När det mer specifikt gäller bristen på verksamhet i anläggningen i San Lorenzo har AIPO hänvisat till att det, på grund av behörighetskonflikter och trög byråkrati, saknades förbindelselänk mellan denna anläggning och landsvägen.

AIPO har i det avseendet angett att italienska kommuner endast får utfärda bygglov om det finns garantier för att infrastrukturarbeten samtidigt genomförs. Eftersom det hade utfärdats bygglov för anläggningen, borde förbindelse-länken ha anlagts. Det framgår dessutom av diverse handlingar och i synnerhet en skrivelse av den 16 februari 1998 från kommunen och de fotografier och ritningar som bifogats repliken att förbindelse-länken hade planerats och begärts men aldrig byggts. Svårigheterna att nå fram till anläggningen i San Lorenzo har följaktligen inte kunnat förutses. Bristen på verksamhet i denna anläggning är därför direkt hänförlig till ett visst fall av force majeure (domstolens dom av den 18 mars 1993 i mål C-50/92, Molkerei-Zentrale Süd, REG 1993, s. I-1035, punkt 13).

- 70 Enligt kommissionen utgör inte någon av de omständigheter som AIPO har beskrivit fall av force majeure.

Förstainstansrättens bedömning

- 71 Det skall för det första påpekas att det inte i någon av de bestämmelser i förordning nr 355/77, med stöd av vilka gemenskapsbidragen har beviljats i de två målen, föreskrivs en möjlighet för stödmottagaren att åberopa force majeure som skäl för att inte uppfylla sina skyldigheter.
- 72 Under förhandlingen har kommissionen emellertid angett att den tidigare ansett det möjligt att åberopa force majeure, trots att stöd saknats i tillämplig lagstiftning, i de fall det objektivt sett varit omöjligt att driva ett företag. Hittills har det varken i domstolens eller förstainstansrättens rättspraxis uttryckligen fastslagits att det föreligger en grundläggande gemenskapsrättslig princip enligt vilken force majeure kan åberopas även om det inte uttryckligen föreskrivs en

sådan möjlighet i tillämplig lagstiftning. Det skall därför prövas huruvida kommissionens bedömning var korrekt att det inte förelåg något fall av force majeure som medförde att bristen på affärsmässig verksamhet av betydelse i APOL:s och AIPO:s anläggningar kunde anses befogad. Om det finns en administrativ praxis enligt vilken kommissionen skall pröva huruvida det föreligger ett fall av force majeure som innebär att den skall avstå från att upphäva stödet skall denna praxis nämligen, även om den inte följer av någon text, följas varje gång force majeure åberopas vid denna institution (se analogt förstainstansrättens dom av den 30 januari 2002 i mål T-35/99, Keller Meccanica mot kommissionen, REG 2002, s. II-261, punkt 77).

73 Det finns således anledning att, mot bakgrund av de kriterier som fastställts i rättspraxis i de fall då force majeure har kunnat åberopas enligt tillämplig lagstiftning, pröva om förutsättningarna för force majeure var uppfyllda i förevarande fall.

74 Det skall i det avseendet erinras om att även om begreppet force majeure inte avser en absolut omöjlighet, skall den aktuella bristen på fullgörande åtminstone bero på onormala och oförutsebara omständigheter för den som åberopar detta tillstånd, vars följder trots iakttagande av all vederbörlig omsorg inte kunde undvikas (se bland annat domstolens dom av den 15 december 1994 i mål C-136/93, Transáfrica, REG 1994, s. I-5757, punkt 14, och av den 17 oktober 2002 i mål C-208/01, Parras Medina, REG 2002, s. I-8955, punkt 19).

75 I mål T-61/00 är det ostridigt att förvaltningsbolaget PAA:s styrelseledamot, som APOL hade gett i uppdrag att sköta verksamheten, bär ansvaret för de rättsliga problem som hindrat APOL från att bedriva någon verksamhet av betydelse. En sådan störning framstår inte som onormal och oförutsebar. Eftersom bolaget PAA bildades i syfte att fullgöra APOL:s skyldigheter bar APOL nämligen ansvaret för de risker som en försiktig operatör rimligen kan och bör förutse inom ramen för detta avtal, inklusive risken för att förvaltningsbolagets styrelseledamot betar sig bedrägligt eller vårdslöst (se för ett liknande resonemang domen i det ovannämnda målet McNicholl, punkterna 12 och 13).

- 76 Dessutom är det ostridigt att domstolens ingripande, som ledde till att PAA:s styrelseledamot avsattes och ersattes av en konkursförvaltare, skedde på APOL:s begäran och därför inte var främmande för APOL. I motsats till vad APOL har påstått ger därför inte de rättsliga konsekvenserna av PAA:s styrelseledamots beteende stöd för att det förelåg ett fall av force majeure.
- 77 AIPO har i mål T-62/00 för det första åberopat en stöld av varor som bolaget ansvarade för. AIPO tvingades ersätta dessa varor till ett belopp av 3,5 miljarder ITL, vilket blev förödande för bolagets ekonomi. Det skall erinras om att stöld enligt fast rättspraxis utgör en normal och förutsebar affärsrisk i vanlig affärsverksamhet och kan inte anses utgöra ett fall av force majeure (domen i det ovannämnda målet McNicholl, punkterna 12—14).
- 78 AIPO har för övrigt varken visat eller uppgett på vilket sätt stölden och dess påstådda ekonomiska följder gjorde det omöjligt att bedriva affärsmässig verksamhet i de berörda anläggningarna under mer än tio år efter det att stölden skett. Under dessa förhållanden kan varken stölden eller de påstådda verkningarna därav anses utgöra ett fall av force majeure som skulle ha befriat AIPO från skyldigheten att bedriva affärsmässig verksamhet i de anläggningar som har medfinansierats med gemenskapsstöd.
- 79 När det för det andra gäller marknadsutvecklingen skall den anses utgöra en sådan normal affärsrisk som en normalt upplyst ekonomisk operatör bör kunna förutse (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Transáfrica, punkt 16) och kan således inte utgöra ett fall av force majeure.
- 80 Det är för det tredje ostridigt att de bedrägerier som AIPO utsattes för skall tillskrivas kriminella personer som infiltrerat AIPO. Det handlar således om en omständighet som inte var främmande för AIPO. En sådan omständighet kan inte

utgöra ett fall av force majeure (se för ett liknande resonemang domen i det ovannämnda målet McNicholl, punkt 12).

- 81 När det för det fjärde gäller bristen på verksamhet i anläggningen i San Lorenzo skall det erinras om att det följer av fast rättspraxis att en sådan försummelse bara kan utgöra ett fall av force majeure om styrelseledamotens beteende, vars tjänster den ekonomiske aktören är skyldig att använda sig av, har gjort det omöjligt för den sistnämnda att uppfylla sina skyldigheter enligt gemenskapsrätten (domen i det ovannämnda målet Molkerei-Zentrale Süd, punkt 13). I förevarande fall har inte AIPO anfört någon omständighet som visar att styrelseledamotens underlåtenhet att utföra de aktuella arbetena har gjort det omöjligt för bolaget att bedriva någon affärsmässig verksamhet av betydelse.
- 82 Kommissionen har mot bakgrund av det ovan anförda med rätta ansett att det inte förelåg något fall av force majeure som rättfärdigade bristen på affärsmässig verksamhet av betydelse i APOL:s och AIPO:s anläggningar.
- 83 Talan kan således inte vinna bifall på dessa grunder i något av de två målen.

Åsidosättande av proportionalitetsprincipen, felaktig rättstillämpning och oriktig bedömning

Parternas argument

Mål T-61/00

- 84 APOL anser att kommissionen åsidosatte artikel 17.2 b i förordning nr 355/77 när den antog det omtvistade beslutet I med stöd av beslutet att upphäva det

nationella stödet. För det första är beslutet att upphäva det nationella stödet inte slutligt, eftersom APOL har väckt talan mot beslutet inför förvaltningsdomstol. För det andra bestrider APOL att upphävandet av det nationella stödet med nödvändighet medför att gemenskapsstödet skall upphävas.

- 85 APOL anser vidare att det omtvistade beslutet I egentligen kan liknas vid en sanktionsåtgärd och att det åsidosätter proportionalitetsprincipen i flera avseenden. För det första är upphävandet av stödet oproportionerligt i förhållande till företagets faktiska ekonomiska kapacitet. För det andra är det oproportionerligt med hänsyn till gemenskapsintresset. Det omtvistade beslutet innebär nämligen ett definitivt och oåterkalleligt slöseri med allmänna medel, eftersom APOL stod i begrepp att återfå den fulla förfoganderätten över sina i vissa fall övergivna och skadade anläggningar när det antogs.
- 86 Kommissionen anser att APOL:s argument saknar grund.

Mål T-62/00

- 87 AIPO anser för det första att kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning och oriktig bedömning när den godtog påståendet att AIPO hade lämnat felaktiga uppgifter om antalet befintliga lagrings- och förpackningsstrukturer i sin stödansökan. AIPO har i det avseendet gjort gällande att svaren som lämnades i punkt 4.6 i det frågeformulär som bifogats stödansökan var korrekta, eftersom de enbart avsåg de kooperativa strukturer som var jämförbara med dem som ingick i AIPO:s projekt. Enligt AIPO skall de uppgifter som lämnas i en stödansökan enbart avse producentdrivna lager- och förpackningsstrukturer. Det

framgår nämligen av ordalydelsen i artikel 9 i förordning nr 355/77 att stöd enbart utgår för projekt som säkerställer att basvaruproducenter inom jordbruket på ett lämpligt och varaktigt sätt får ta del av de ekonomiska fördelar som projekten genererar. Kommissionen gjorde sig följaktligen skyldig till felaktig rättstillämpning och/eller oriktig bedömning när den konstaterade att AIPO hade lämnat felaktiga uppgifter om projektets ekonomiska underlag. AIPO har vidare hävdad att det år 1995, till följd av en tidigare förfrågan från kommissionen, hade lämnat in en komplett förteckning över antalet förpackningsföretag inom olivoljesektorn i de berörda regionerna.

- 88 AIPO har för det andra hävdad att kommissionen även gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den kritiserade AIPO och inte de italienska myndigheterna för att ha lämnat felaktiga uppgifter om antalet befintliga anläggningar. AIPO har i det avseendet framhållit att det framgår av artiklarna 2—5 i förordning nr 355/77 att projekt som skall finansieras med stöd av denna förordning skall omfattas av särskilda program som har utarbetats av medlemsstaterna och godkänts av kommissionen. I artikel 3 i denna förordning anges närmare bestämt att de särskilda program som har utarbetats av medlemsstaterna åtminstone skall innehålla en beskrivning av situationen på området och i synnerhet de berörda företagens nuvarande kapacitet.
- 89 Enligt AIPO skall den berörda medlemsstaten dessutom genomföra en lämplig prövning av projekten i fråga och godkänna dem. Därför är det enligt bilaga A del två i förordning nr 2515/85 de nationella myndigheterna och inte stödmottagarna som har ålagts att sammanställa och inge de aktuella uppgifterna.
- 90 Uppgifterna beträffande projektets ekonomiska underlag och behovet av att skapa ytterligare förpacknings- och lagringskapacitet i de berörda regionerna ingavs i förevarande fall av de italienska myndigheterna och ifrågasattes inte av kommissionen när projektet godkändes. Kommissionen åsidosatte därför förordningarna nr 355/77 och nr 2515/85 när den kritiserade AIPO och inte de italienska myndigheterna för att med vilseledande uppgifter ha gett en felaktig bild av projektets ekonomiska nödvändighet.

- 91 AIPO anser för det tredje att kommissionen gjorde en oriktig bedömning när den inte beaktade de synpunkter AIPO hade lämnat om att de utförda arbetena inte överensstämde med de planerade. AIPO har till att börja med påstått att tappningsanläggningarna hade anslutits till oljereservoarerna i de tre anläggningarna. Vidare har AIPO hävdats att det framgår av de fotografier som bilagts repliken att vägarna till anläggningarna i Eboli och Castri var farbara för lastbilar. Dessutom har AIPO hävdats att systemet med polyurensation av kväve hade installerats i anläggningen i Eboli men inte de andra två anläggningarna, eftersom det inte gick att lämna några garantier för att reservoarerna inte skulle läcka ut gas. Frånvaron av polyurensationssystem skulle för övrigt ha utgjort en sådan ändring som inte behöver meddelas enligt punkt A.6 i dokument (EEG) nr 7125 av den 2 april 1978, s. 2, i vilken det hänvisas till "tekniska ändringar i investeringarna som är befogade och som inte påverkar projektets strukturella och ekonomiska syfte". AIPO har slutligen hävdats att man i stället för att kolförglasa reservoarerna hade övergått till att använda rostfria reservoarer, vilket också utgjorde en sådan ändring som inte behövde meddelas enligt ovannämnda dokument nr 7125.
- 92 AIPO har dessutom hävdats att de konstateranden som kommissionen gjorde under det administrativa förfarandet inte överensstämmer med de konstateranden som tekniska experter gjorde, i kommissionens namn och för dennes räkning, när anläggningarna godkändes. Senare konstateranden av kommissionen eller för dennes räkning har gjorts av personer som inte besitter all den tekniska kunskap som är nödvändig. AIPO har dessutom i sin replik yrkat att förstainstansrätten som en åtgärd för processledning skall påskynda en teknisk undersökning i syfte att fastställa den nuvarande situationen.
- 93 AIPO har för det fjärde hävdats att den sanktionsåtgärd som återbetalningen av det aktuella stödet utgör är oproportionerlig, dels eftersom kommissionen har beslutat att upphäva hela stödet på grund av oegentligheter som endast är partiella, dels på grund av att denna sanktionsåtgärd från gemenskapens sida kumuleras med en administrativ avgift som ålagts med stöd av italiensk lagstiftning och som uppgår till samma summa som den som otillbörligen har erhållits. Verkningarna av detta beslut skulle dessutom, efter en lång rättsprocess,

leda till att AIPO:s ekonomi raderas utan att beloppen för den skall bli återbetalda. Pengarna innehas nämligen av den kriminella organisation som infiltrerat AIPO. Beslutet i fråga är således inte bara orimligt, utan även oförnuftigt.

94 Kommissionen anser att AIPO:s argument saknar grund.

Förstainstansrättens bedömning

95 Det skall inledningsvis erinras om att proportionalitetsprincipen innebär att gemenskapsinstitutionernas rättsakter inte får gå utöver gränserna för vad som är lämpligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet (domstolens dom av den 17 maj 1984 i mål 15/83, Denkvit Nederland, REG 1984, s. 2171, punkt 25, och förstainstansrättens dom av den 12 oktober 1999 i mål T-216/96, Conserve Italia mot kommissionen, REG 1999, s. II-3139, punkt 101).

96 Enligt bekräftad rättspraxis får dessutom iakttagandet av skyldigheter, vars uppfyllande är av grundläggande betydelse för att ett gemenskapsrättsligt system skall fungera tillfredsställande, upprätthållas genom en sanktionsåtgärd som innebär förlust av en rättighet som har uppkommit till följd av gemenskapsrättsliga bestämmelser (domstolens dom av den 12 oktober 1995 i mål C-104/94, Cereol Italia, REG 1995, s. I-2983, punkt 24, och av den 24 januari 2002 i det ovan nämnda målet Conserve Italia mot kommissionen, punkt 102).

97 Domstolen har även fastslagit (se för ett liknande resonemang bland annat domstolens dom av den 20 oktober 1977 i mål 29/77, Roquette Frères, REG 1977, s. 1835, punkt 19) att gemenskapens institutioner åtnjuter ett stort utrymme för skönsmässig bedömning då det rör sig om bedömningen av en

komplexerad ekonomisk situation, vilket är fallet inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Vid granskningen av lagenligheten i utövningen av en sådan behörighet måste gemenskapsdomstolen således begränsa sig till att undersöka om denna institution har gjort ett uppenbart fel eller gjort sig skyldig till maktmissbruk eller uppenbart har överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 29 februari 1996 i de förenade målen C-296/93 och C-307/93, Frankrike och Irland mot kommissionen, REG 1996, s. I-795, punkt 31).

- 98 Härav följer att det i princip inte är oproportionerligt att upphäva ett stöd från EUGFJ när det har fastställts att mottagaren av detta stöd har åsidosatt en skyldighet som är av grundläggande betydelse för att EUGFJ skall fungera tillfredsställande.
- 99 Det är mot bakgrund av dessa principer som de omtvistade besluten skall prövas.

Mål T-61/00

- 100 Det skall först och främst konstateras att det omtvistade beslutet I är grundat på bland annat åsidosättande av artikel 10 c i förordning nr 355/77, enligt vilken projekten skall bidra till att den strukturförbättring som eftersträvas med programmen ger en varaktig ekonomisk effekt, av det skälet att det inte har bedrivits någon affärsmässig verksamhet av betydelse i förhållande till stödbeloppet. Beslutet är även grundat på artikel 17.2 b i förordning nr 355/77 enligt vilken stöd beviljas under förutsättning att medlemsstaten bidrar med minst 5 procent av investeringskostnaderna. Det skall även påpekas att det är ostridigt att projektet led brist på verksamhet av betydelse.

- 101 Det skall därefter prövas huruvida de omständigheter som framgår av det omtvistade beslutet I ger stöd åt påståendet att APOL åsidosatte en grundläggande skyldighet inom ramen för det beviljade gemenskapsstödet.
- 102 Enligt artikel 10 c i förordning nr 355/77 skall projekten bidra till att den strukturförbättring som eftersträvas med programmen ger en varaktig ekonomisk effekt. Vidare skall projekten enligt artikel 7 i samma förordning avse saluföringen eller framställningen av bearbetade produkter. Enligt artikel 9.1 i denna förordning skall projekten dessutom bidra till att förbättra villkoren för framställning av basprodukter inom de berörda jordbrukssektorerna. I fjärde skälet i denna förordning anges slutligen att gemenskapsstöd endast utgår för projekt som bland annat dels kan garantera att strukturerna för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter förbättras och rationaliseras, dels medför varaktiga positiva effekter för jordbrukssektorn. Härav följer att genomförandet av det aktuella projektet och de varaktiga positiva effekter på strukturerna för bearbetning och saluföring av oljeprodukter som detta skulle bidra till utgjorde en grundläggande skyldighet enligt förordning nr 355/77.
- 103 Enligt artikel 1 i det första stödbeslutet skulle stödet till APOL utbetalas under förutsättning att villkoren i punkt B i bilagan till detta beslut var uppfyllda. APOL görs i denna punkt B omedelbart uppmärksam på artikel 19.2 i förordning nr 355/77, i vilken det stadgas att stödet kan upphävas eller reduceras om villkoren i förordning nr 355/77 inte har uppfyllts. APOL var således skyldigt att iaktta den grundläggande skyldigheten i artikel 10 c i förordning nr 355/77 att genomföra projektet och se till att en varaktig positiv effekt på de berörda strukturerna uppnås.
- 104 I det här skedet är det lämpligt att pröva huruvida APOL har iakttagit denna grundläggande skyldighet. Det skall i det avseendet konstateras att, från det att de planerade arbetena färdigställdes tills det omtvistade beslutet I antogs, det vill säga under en period av elva år, bedrev företaget inte någon affärsmässig verksamhet av betydelse.

- 105 En tidsperiod på elva år är tillräcklig för att bedöma huruvida projektet har gett en varaktig ekonomisk effekt. Kommissionen kunde således, när den antog det omtvistade beslutet I, rimligen underlåta att beakta att APOL stod i begrepp att återfå förfoganderätten över anläggningen i Supino vid bedömningen av huruvida projektet hade gett varaktig ekonomisk effekt.
- 106 Det skall konstateras att APOL åsidosatte en grundläggande skyldighet när det inte bedrev någon affärsmässig verksamhet av betydelse under elva år, vilket enligt den rättspraxis som åberopas i punkt 96 utgör skäl nog för att upphäva hela stödet utan att proportionalitetsprincipen för den skall åsidosätts.
- 107 Det skall slutligen prövas om det var oproportionerligt att upphäva stödet med hänsyn till APOL:s begränsade tillgångar. I det avseendet är det tillräckligt att erinra om att APOL:s ekonomiska situation är en rent subjektiv faktor som ligger helt utanför de objektiva villkoren för beviljande och upphävande av stöd. Den ekonomiska situationen inverkar därför inte på bedömningen av huruvida det omtvistade beslutet I var förenligt med proportionalitetsprincipen.
- 108 Under dessa omständigheter är beslutet om upphävande av stödet definitivt förenligt med proportionalitetsprincipen.
- 109 Eftersom bristen på affärsmässig verksamhet av betydelse utgör skäl nog för att upphäva stödet i förevarande fall, saknas anledning att pröva huruvida kommissionen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den ansåg att indragningen av det nationella stödet medförde att gemenskapsstödet skulle upphävas i enlighet med artikel 17.2 b i förordning nr 355/77.

Mål T-62/00

- 110 Det omtvistade beslutet II är grundat på i huvudsak tre omständigheter. Kommissionen kritiserar för det första AIPO för att ha lämnat felaktiga uppgifter om antalet befintliga strukturer för förpackning av olivolja, vilket gett en felaktig bild av projektets ekonomiska underlag. För det andra anses AIPO ha åsidosatt artikel 10 c i förordning nr 355/77 genom att inte bedriva någon affärsmässig verksamhet av betydelse i någon av de tre anläggningar som har medfinansierats med gemenskapsstöd. För det tredje konstateras att de uppförda anläggningarna inte överensstämmer med dem som ursprungligen var planerade.
- 111 Förstainstansrätten skall först pröva om kommissionen, såsom AIPO har hävdad, gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den kritiserade AIPO för att i stödansökan ha lämnat felaktiga uppgifter om antalet befintliga strukturer i de berörda regionerna.
- 112 Det skall i det avseendet erinras om att förordning nr 2515/85, som AIPO har åberopat, inte är tillämplig vid bedömningen av huruvida det omtvistade beslutet II är giltigt. Denna förordning trädde nämligen i kraft den 14 september 1985, medan det andra stödbeslutet antogs den 29 juni 1984. Stödansökan är *a fortiori* av ännu tidigare datum och regleras således definitivt inte av förordning nr 2515/85.
- 113 Det skall också påpekas att AIPO, i det frågeformulär som ifylldes, anmodades uppgive ”antalet befintliga anläggningar av samma typ, utöver stödsökandens, som fanns i odlingsområdet och i angränsande områden”. Det är även ostridigt att de uppgifter som AIPO lämnade i frågeformuläret enbart avsåg anläggningar som

kontrollerades och drevs av producenterna själva och att övriga strukturer för förpackning och saluföring av olivolja i de berörda regionerna utelämnades.

- 114 I motsats till vad AIPO har påstått framgår det inte av artikel 9.1 i förordning nr 355/77, enligt vilken projekten ”i synnerhet [skall] säkerställa att basvaruproducenter inom jordbruket på ett lämpligt och varaktigt sätt får ta del av de ekonomiska fördelar som projekten genererar”, att stödansökan enbart behövde innehålla uppgifter om anläggningar som kontrollerades och drevs av producenterna själva. En sådan tolkning skulle strida mot såväl meningen med som ordalydelsen av förordning nr 355/77. Enligt artikel 10 i förordning nr 355/77 skall medfinansierade projekt inte bara ge en varaktig ekonomisk effekt, utan även ge tillräckliga garantier med avseende på deras lönsamhet. Dessa dubbla villkor kan i förevarande fall endast uppfyllas om det finns en efterfrågan på lagrings- och förpackningskapacitet för olivolja i de berörda regionerna. Denna efterfrågan måste bedömas utifrån befintlig lagrings- och förpackningskapacitet, vilken naturligtvis inte påverkas av de berörda anläggningarnas juridiska företagsstruktur.
- 115 AIPO:s ansökan borde därför ha innehållit uppgifter om det totala antalet lagrings- och förpackningsanläggningar för olivolja som fanns i de berörda regionerna oavsett hur dessa förvaltades. Kommissionen gjorde sig således inte skyldig till felaktig rättstillämpning eller oriktig bedömning när den ansåg att AIPO:s uppgifter inte överensstämde med verkligheten.
- 116 I motsats till vad AIPO har påstått befrias inte bolaget från sin skyldighet att lämna korrekta uppgifter till kommissionen i sin stödansökan enbart därför att de

italienska myndigheterna enligt artiklarna 2—5 i förordning nr 355/77 och särskilt artikel 3.1 b i denna förordning var skyldiga att beskriva situationen i de sektorer som omfattas av det stödprogram enligt vilket projektet genomfördes och särskilt de berörda företagens nuvarande kapacitet.

- 117 Härav följer att kommissionen inte gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning eller oriktig bedömning när den kritiserade AIPO och inte de italienska myndigheterna för att ha lämnat felaktiga uppgifter i sin stödansökan om antalet befintliga strukturer för lagring och förpackning av olivolja i de berörda regionerna.
- 118 Förstainstansrätten skall för det andra pröva om AIPO, genom att lämna felaktiga uppgifter i sin stödansökan, åsidosatte någon grundläggande skyldighet som ålåg bolaget inom ramen för det beviljade stödet.
- 119 Det är enligt rättspraxis absolut nödvändigt att de som ansöker om stöd lämnar tillförlitlig och icke missledande information till kommissionen för att det system som gör det möjligt att kontrollera att gemenskapsfonderna används på ett lämpligt sätt skall fungera tillfredsställande. Domstolen har dessutom angett att endast möjligheten att en oegentlighet medför att stödet dras in helt, i stället för att sättas ned i förhållande till det belopp som motsvarar oegentligheten, kan medföra den avskräckande verkan som är nödvändig för en bra förvaltning av EUGFJ:s medel (dom av den 24 januari 2002 i det ovannämnda målet *Conserve Italia mot kommissionen*, punkterna 100 och 101).

- 120 AIPO åsidosatte således en grundläggande skyldighet när det i sin stödansökan lämnade felaktiga uppgifter till kommissionen om antalet befintliga strukturer för lagring och förpackning av olivolja, vilket gav kommissionen en felaktig bild av projektets ekonomiska underlag. Under dessa omständigheter är det förenligt med proportionalitetsprincipen att upphäva stödet.
- 121 Förstainstansrätten erinrar om att varken AIPO:s ekonomiska situation eller påståendet att upphävandet av gemenskapsstödet har kumulerats med eventuella nationella administrativa avgifter som italienska myndigheter påfört innebär att det omtvistade beslutet II strider mot proportionalitetsprincipen. AIPO:s ansträngda ekonomiska situation är en i högsta grad subjektiv faktor som ligger helt utanför de objektiva villkoren för beviljande och upphävande av stöd. Den ekonomiska situationen inverkar därför inte på bedömningen av huruvida det omtvistade beslutet II var förenligt med proportionalitetsprincipen (se ovan punkt 107).
- 122 Det skall påpekas att risken att gemenskapens sanktionsåtgärd kumuleras med nationella administrativa avgifter enbart är hypotetisk och i vart fall inte i sig tillräcklig för att dra slutsatsen att den i förevarande fall bestridda åtgärden var oproportionerlig. I förekommande fall åligger det AIPO att vid nationell domstol göra gällande att proportionalitetsprincipen har åsidosatts på grund av att gemenskapens sanktionsåtgärd och nationella sanktionsåtgärder har kumulerats. (domen av den 12 oktober 1999 i det ovannämnda målet *Conserve Italia* mot kommissionen, punkt 108).
- 123 Det omtvistade beslutet II grundas på att felaktiga uppgifter hade lämnats i stödansökan beträffande projektets ekonomiska underlag och är således förenligt med proportionalitetsprincipen. Det saknas följaktligen anledning att pröva om även bristen på affärsmässig verksamhet av betydelse eller den påstådda skillnaden mellan uppförda och planerade anläggningar innebar att AIPO åsidosatte någon grundläggande skyldighet, vilket också skulle bekräfta att beslutet var förenligt med proportionalitetsprincipen.

- 124 Det förhållandet att felaktiga uppgifter som gett kommissionen en felaktig bild av projektets ekonomiska underlag har lämnats i stödansökan innebär nämligen i sig ett åsidosättande av en grundläggande skyldighet och utgör skäl nog för det omtvistade beslutet. Det saknas därför anledning att pröva huruvida kommissionen gjorde en felaktig bedömning när den ansåg att de uppförda anläggningarna inte överensstämde med de planerade. Likaledes vore det meningslöst att tillmötesgå AIPO:s krav på att utse en expert i syfte att fastställa den nuvarande situationen i de aktuella anläggningarna.
- 125 Härav följer att talan inte kan vinna bifall på grund av åsidosättande av proportionalitetsprincipen, felaktig rättstillämpning eller oriktig bedömning i något av målen.

Åsidosättande av motiveringskyldigheten

Parternas argument

Mål T-61/00

- 126 APOL anser att det omtvistade beslutet I inte uppfyller väsentliga formföreskrifter, eftersom motiveringen är otillräcklig och motsägelsefull. APOL har i det avseendet gjort gällande att kommissionen inledningsvis gått med på att vänta med att vidta några åtgärder mot APOL av hänsyn till tvisterna med PAA.

Kommissionen åsidosatte motiveringsskyldigheten när den antog det omtvistade beslutet I utan att ange varför den hade ändrat uppfattning, trots att APOL:s situation var oförändrad.

- 127 Kommissionen anser att de argument som APOL anfört under denna grund skall underkännas.

Mål T-62/00

- 128 AIPO har för det första gjort gällande att det omtvistade beslutet II inte uppfyller motiveringsskyldigheten på grund av att det är otillräckligt motiverat. AIPO har i det avseendet påstått att det i sin skriftväxling med kommissionen lämnade förtydliganden som aldrig ifrågasattes av denna institution, inte ens i det omtvistade beslutet II. Under dessa omständigheter utgör inte påståendet i tionde skälet i detta beslut att ”mottagaren inte har anfört några argument som vederlägger de viktigaste av de särskilda omständigheter som kommissionen har angett” en tillräcklig motivering.

- 129 AIPO har för det andra hävdatt att kommissionen lämnade en oriktig motivering, eftersom den kritiserade AIPO för att ha lämnat felaktiga uppgifter om antalet befintliga strukturer av samma typ som dem som enligt projektet skulle uppföras i de berörda regionerna. Enligt AIPO förstod inte kommissionen att de uppgifter som bolaget ingav enbart avsåg strukturer för lagring och förpackning som drevs av jordbruksproducenter och som var tillgängliga för dessa på särskilda villkor i syfte att verkställa de politiska målsättningarna med förordning nr 355/77.

- 130 Kommissionen anser att de argument som APOL anfört under denna grund skall underkännas.

Förstainstansrättens bedömning

- 131 Förstainstansrätten erinrar inledningsvis om att det framgår av fast rättspraxis att den motivering som krävs enligt artikel 253 EG på ett klart och entydigt sätt skall visa hur den institution som antagit den omtvistade rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och kan tillvarata sina rättigheter och så att domstolen ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt (se särskilt domstolens dom av den 14 februari 1990 i mål C-350/88, Delacre m.fl. mot kommissionen, REG 1990, s. I-395, punkt 15). Det krävs dock inte att motiveringen anger samtliga relevanta sakförhållanden och rättsliga överväganden, eftersom frågan huruvida motiveringen av en rättsakt uppfyller kraven i artikel 253 EG inte enbart skall bedömas mot bakgrund av motiveringens lydelse, utan även mot bakgrund av det sammanhang i vilket motiveringen ingår samt alla rättsregler som reglerar den berörda frågan (förstainstansrättens dom av den 30 april 1998 i mål T-16/96, Cityflyer Express Ltd mot kommissionen, REG 1998, s. II-757, punkt 65).

Mål T-61/00

- 132 Förstainstansrätten erinrar om att de konstaterade oegentligheterna både omnämns och anges som skäl för att upphäva stödet med stöd av artikel 24 i förordning nr 4253/88 i det omtvistade beslutet I. En sådan motivering visar på ett klart och entydigt sätt hur kommissionen har resonerat. Förstainstansrätten kan därigenom utöva sin kontroll och APOL kan tillvarata sina rättigheter. Det framgår för övrigt av de argument som APOL har anfört att bolaget faktiskt hade förstått det resonemang som föranlett kommissionen att anta det omtvistade beslutet I.

- 133 I den mån det behövs skall det påpekas att kommissionen, i motsats till vad APOL har påstått, inte har brutit i sin motiveringsskyldighet på grund av det påstådda åsiktsbytet. I det omtvistade beslutet I omnämns nämligen, förutom de oegentligheter som redan hade konstaterats i skrivelsen av den 22 januari 1997 genom vilken förfarandet för upphävande av stöd inleds, såväl försvinnandet av tappningsanläggningen i Supino som upphävandet av det nationella stödet. Omnämmandet av dessa två omständigheter utgör en särskild motivering och räcker som förklaring till kommissionens ändrade inställning.
- 134 Kommissionen har således inte brutit i sin motiveringsskyldighet i det omtvistade beslutet I. Talan kan följaktligen inte vinna bifall på den grunden i mål T-61/00.

Mål T-62/00

- 135 Förstainstansrätten erinrar för det första om att tionde skälet i det omtvistade beslutet II i vilket det anges att AIPO ”inte har anfört några argument som vederlägger de viktigaste av de särskilda omständigheter som kommissionen har anfört” kan, i motsats till vad AIPO har hävdat, inte anses vara en otillräcklig motivering. Med tillämpning av den rättspraxis som åberopas i punkt 131 ovan skall detta skäl nämligen bedömas mot bakgrund av andra delar i det omtvistade beslutet II och närmare bestämt tolfte skälet häri. I tolfte skälet anges de oegentligheter som kommissionen anser styrkta. AIPO har därför haft möjlighet att bedöma om och i vilken grad kommissionen beaktade de argument som bolaget hade anfört under det administrativa förfarandet när det omtvistade beslutet II antogs.

- 136 Vidare när det gäller påståendet att motiveringen beträffande de felaktiga uppgifterna i stödansökan om antalet befintliga strukturer för förpackning och lagring av olivolja i de berörda regionerna var oriktig, skall det konstateras att detta argument sammanfaller med de argument som anförts under grunden avseende felaktig rättstillämpning eller oriktig bedömning och redan har prövats ovan.
- 137 Härav följer att yrkandet om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet II inte kan vinna bifall på den grunden att motiveringsskyldigheten har åsidosatts.

Åsidosättande av AIPO:s rätt till försvar

Parternas argument

- 138 Sökanden har i huvudsak gjort gällande att det omtvistade beslutet delvis är grundat på den omständigheten att bolaget gett kommissionen en felaktig bild av projektets ekonomiska underlag, eftersom bolaget i sin ansökan hade angett att det endast fanns tre strukturer av samma typ som dem som skulle uppföras enligt projektet i de berörda regionerna. Denna kritik grundades, vilket kommissionen själv har medgett, på anmärkningar i skrivelserna från Agecontrol daterade den 18 april och den 25 november 1998. AIPO känner emellertid inte till innehållet i dessa skrivelser.
- 139 Kommissionen har bestritt de påståenden och argument som AIPO har anfört under denna grund.

Förstainstansrättens bedömning

- 140 Förstainstansrätten konstaterar att det framgår av handlingarna i målet och i synnerhet av det omtvistade beslutet II att AIPO hade informerats om innehållet i de handlingar som Agecontrol hade tillställt kommissionen. AIPO har dessutom varken angett eller visat på vilket sätt det inte har kunnat utöva sin rätt till försvar.
- 141 Talan kan därför inte vinna bifall på denna grund.
- 142 Det framgår av det ovan anförda att talan om ogiltigförklaring av de omtvistade besluten skall ogillas i båda målen.

Rättegångskostnader

- 143 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom sökandena har tappat målen, skall dessa i enlighet med kommissionens yrkande i båda målen förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (andra avdelningen)

följande dom:

- 1) Talan ogillas.
- 2) I vardera målet skall respektive sökande ersätta rättegångskostnaderna.

Moura Ramos

Pirrung

Meij

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 6 mars 2003.

H. Jung

R.M. Moura Ramos

Justitisekreterare

Ordförande